

УДК 340.1:338.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.3.6>

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО Е-УРЯДУВАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В УМОВАХ РУХУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ (2015-2016 РР.)

Кірін Р.С.,

*доктор юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова НАН України»
ORCID: 0000-0003-0089-4086*

Ширшикова Р.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: 0000-0001-9840-1045*

Кірін Р.С., Ширшикова Р.М. Законодавство про е-урядування: особливості формування в умовах руху до сталого розвитку (2015-2016 рр.).

У статті досліджуються особливості формування законодавства про е-урядування в умовах руху до сталого розвитку впродовж 2015-2016 рр. Початок обраного для дослідження підетапу пропонується пов'язати із прийняттям Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», в Дорожній карті якої одним з першочергових пріоритетів визнано Програму е-урядування.

Відзначається, що 2016 р. у формуванні законодавства про е-урядування розпочався із прийняття Стратегії кібербезпеки України, де визнавалося, що запровадження е-урядування, гарантування безпеки й сталого функціонування е-комунікацій та державних електронних інформаційних ресурсів мають бути складовими державної політики у сфері розвитку інформаційного простору та становлення інформаційного суспільства в Україні. Сформовано блоки та напрями правового регулювання відносин е-урядування на рівні парламенту та уряду країни.

Обґрунтовано, що Стратегія реформування державного управління 2016 р. є ключовим нормативно-правовим актом у розвитку законодавства про е-урядування в цьому році, оскільки саме в ній визначені: засади її розробки; головний принцип для посилення відносин між Україною та ЄС; результат проведення реформи; критерії оцінки успішності виконання завдань з впровадження е-урядування.

Виокремлено окремі складові відносин е-урядування, які активно розвивалися у 2015 р. та 2016 р.: 1) податкові; інформатизаційні; господарські; фінансові; 2) судово-інформаційні; суспільно-інформаційні; виконавчі інформаційно-комунікаційні; державно-інформаційні; інформаційно-телекомунікаційні.

Наводяться основні напрями розвитку європейського законодавства про е-урядування в період переходу від другого Європейського плану дій розвитку е-урядування на 2011-2015 рр. до третього. Серед актів законодавства та політичних ініціатив виділено: Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/1148 від 06.07.2016 р. про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу; Запуск і Стратегія Єдиного цифрового ринку; План дій з розвитку е-урядування на 2016-2020 рр.

Ключові слова: е-урядування, законодавство, сталий розвиток, нормативно-правовий акт, інформаційне суспільство, цифровий ринок.

Kirin R.S., Shyrshykova R.M. Legislation on e-governance: peculiarities of formation in the context of moving toward sustainable development (2015-2016).

The article examines the peculiarities of formation of e-government legislation in the context of the movement towards sustainable development in 2015-2016. The beginning of the sub-stage selected for the study is proposed to be linked to the adoption of the Sustainable Development Strategy "Ukraine – 2020", the Roadmap of which recognizes the e-Government Program as one of the top priorities.

It is noted that in 2016, the formation of e-government legislation began with the adoption of the Cybersecurity Strategy of Ukraine, which recognized that the introduction of e-government, ensuring the security and sustainable functioning of e-communications and state electronic information resources should be part of the state policy in the field of information space development and the formation of an information society in Ukraine. The blocks and directions of legal regulation of e-government relations at the level of the Parliament and the Government of the country have been formed.

It is substantiated that the Strategy for Public Administration Reform of 2016 is a key legal act in the development of e-government legislation this year, since it defines the principles of its development; the main principle for strengthening relations between Ukraine and the EU; the result of the reform; criteria for assessing the success of the tasks of e-government implementation.

The authors identify certain components of e-government relations that were actively developing in 2015 and 2016: 1) tax; informatization; economic; financial; 2) judicial information; public information; executive information and communication; state information; information and telecommunication.

The article presents the main directions of development of European e-government legislation during the transition from the second European e-Government Action Plan for 2011-2015 to the third one. Among the legislative acts and political initiatives are highlighted: Directive of the European Parliament and of the Council (EU) 2016/1148 of 06.07.2016 on measures for a high common level of security of network and information systems in the Union; Launch and Strategy of the Digital Single Market; Action Plan for the Development of e-Governance for 2016-2020.

Key words: e-government, legislation, sustainable development, legal act, information society, digital market.

Постановка проблеми. Розвиток е-урядування в Україні з 2015 р. почав набувати все більш конкретного змісту. В першу чергу це було викликане тим, що правове підґрунтя, закладене у попередні роки, зокрема Законом України від 09.01.2007 р. «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», а також першою Концепцією розвитку е-урядування на 2011-2015 рр., практично вичерпало себе. Крім того, Україна вступала у заключний етап розвитку інформаційного суспільства (далі – ІС), передбачений відповідною урядовою Стратегією від 15.05.2013 р., який мав внести певні коригування на основі оцінки ефективності її реалізації продовж 2016-2020 рр. Провівши слухання на тему «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні» (схвалено Постановою Верховної Ради України від 03.07.2014 р.) вітчизняний парламент, серед іншого, відзначив, що сучасне суспільство характеризується виникненням принципово нових суспільних відносин за різноманітними напрямками інформаційної діяльності, зокрема, е-урядування.

Складовою останнього, план дій із впровадження якого, було передбачено саме на 2015 р., виступала й Ініціатива «Партнерство «Відкритий Уряд» (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 26.11.2014 р. № 1176-р).

Також слід відмітити, що Україна вступала у цей часовий відрізок розвитку е-урядування в надзвичайно складних зовнішніх умовах, пов'язаних із необхідністю протистояти країні-агресору. Внутрішньо-політичні відносини були відзначені прийняттям наприкінці 2014 р. Коаліційної угоди парламентських фракцій Верховної Ради України, якою було заплановано протягом 2015 р.: – розроблення та затвердження Державної концепції е-врядування України; – прийняття пакета законів, що унормують порядок і послідовність створення систем е-врядування на всіх рівнях органів державної влади (далі – ОДВ).

Тож, дослідження другого підетапу (2015-2016 рр.) першого концептуального етапу (2011-2016 рр.) у розвитку національного законодавства про е-урядування є достатньо актуальним для розуміння історичних аспектів і напрямів його формування в складній системі міжгалузевих відносин.

У зв'язку з цим, **метою статті** є визначення особливостей формування законодавства про е-урядування в умовах руху до сталого розвитку впродовж 2015-2016 рр.

Стан опрацювання проблематики. Чинність першої Концепції розвитку е-урядування (2010 р.) вирішальною мірою вплинула на активність публікацій з цієї проблематики як наукового так і навчального характеру. Останні у 2015 р. були представлені низкою навчальних посібників, в яких висвітлювалися: – технології е-урядування [1]; – публічне адміністрування [2]; теорія та практика е-урядування [3]. В останньому було розкрито генезу, сутність, технології концепції е-урядування, досліджено основні підходи до практичної реалізації ідеї е-урядування, проаналізовано досвід країн по побудові ефективної стратегії функціонування е-уряду.

Серед численних наукових доробків того часу слід відмітити окремі з них, присвячених окремим аспектам розвитку е-урядування, як то: зарубіжний досвід та передумови розвитку в Україні е-урядування, як інноваційного механізму взаємодії влади, бізнесу та громадянського суспільства [4]; е-урядування як шлях до формування соціально відповідальної держави [5]; е-урядування як засіб розвитку демократії [6]; е-урядування як інструмент модернізації державного управління міським розвитком [7]. Серед іншого, остання стаття була присвячена розгляду питання взаємозв'язку е-урядування як нового інструменту в управлінні регіональними метрополіями та рівня реалізації організаційно-управлінської метрополійної функції, а також переваг е-урядування для покращання управління міським розвитком через надання якісних адміністративних послуг мешканцям.

Окремо звернемо увагу на тому, що поданий матеріал є логічним продовженням циклу публікацій, присвячених дослідженню генези законодавства про е-урядування на етапах та підетапах впровадження інформатизації (1998-2001 рр.) [8], інтернетизації у 2002-2003 рр. [9] та 2004-2005 рр. [10] та телекомунікації (2006–2008 рр.) [11] в процесі правового регулювання відносин е-урядування. Натомість детальному огляду і аналізу особливості формування законодавства про е-урядування в умовах руху до сталого розвитку впродовж 2015-2016 рр. не піддавалися.

Виклад основного матеріалу.

2015 р. Початок обраного для дослідження підетапу безумовно слід пов'язати із прийняттям Стратегії сталого розвитку (далі – ССР) «Україна – 2020» [12], в якій визначено мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку нашої країни. Однією з 62 реформ та програм розвитку держави, передбачених у Дорожній карті та першочергових пріоритетах реалізації Стратегії, було визнано Програму е-урядування. Зокрема, у першочерговій програмі «Децентралізація та реформа державного управління» були визначені:

- 1) мета реформи державного управління: 1.1) побудова прозорої системи державного управління; 1.2) створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності;
- 2) результати впровадження реформи: 2.1) створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (далі – ІКТ); 2.2) е-урядування має бути здатним виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики.

У 2015 р. ССР супроводжувалася урядовим Планом заходів з її виконання [13], в якому за Програмою е-урядування були визначені такі завдання: – забезпечити надання послуг для громадян та бізнесу в е-виді (Стратегія); – запровадження е-урядування (Програма); – розроблення та затвердження державної концепції е-урядування України (Угода). Окремим завданням плану заходів ССР було передбачено створення єдиної уніфікованої е-системи доступу до інформації про дозволи, звіти, матеріали перевірок у сфері довкілля (*Ресстр викидів та переносу забруднювачів, РВПЗ, Pollutant Release and Transfer Register, PRTR*) для органів влади та громадськості з метою надання доступу кожному громадянину до такої інформації та підвищення ефективності е-урядування у сфері охорони довкілля. Проте жодне з поставлених завдань, в силу різних причин, у визначений термін так і не було виконано. Так, наприклад, Протокол про реєстри викидів та переносу забруднювачів Україна ратифікувала лише на початку 2016 р. [14]. Більше того, урядова Стратегія підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, яка визначала основні питання, що повинні бути вирішені КМУ для проведення реформи управління державною власністю, взагалі не згадувала про технології е-урядування [15], а до Плану заходів з виконання ССР на 2015 р. зміни вносилися ще у другій половині наступного року (розпорядження КМУ № 477-р від 06.07.2016 р.).

Ще одним знаковим нормативно-правовим актом 2015 р. став Закон України «Про публічні закупівлі» [16], метою якого визначено: а) забезпечення ефективного та прозорого здійснення

закупівель; б) створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель; в) запобігання проявам корупції у цій сфері; г) розвиток добросовісної конкуренції. Крім того, у цьому законі вперше були вжиті такі терміни у сфері е-відносин як: -

«авторизований е-майданчик», «е-система закупівель», «е-каталог» тощо. Законом України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII визначалися принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства.

Нарешті відмітимо окремі блоки правовідносин, які на міжгалузевому рівні сприяли розвитку інституту е-урядування в Україні на той час:

- податкові відносини - Порядок обробки персональних даних у базі персональних даних - Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків [17];
- інформатизаційні відносини – пропозиції до завдань (проектів) Національної програми інформатизації [18];
- господарські відносини – план заходів щодо дерегуляції господарської діяльності (розпорядження КМУ від 18.03.2015 р. № 357-р, втратило чинність на підставі постанови КМУ № 615 від 23.08.2016 р.);
- фінансові відносини – Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 р. [19].

Окремо слід згадати про укази Президента України, які опосередковано торкалися питань е-урядування на цьому підетапі розвитку е-урядування: 1) Стратегія національної безпеки України (указ від 26.05.2015 р. № 287/2015, втратила чинність на підставі указу № 392/2020 від 14.09.2020 р.); 2) нова редакція Воєнної доктрини України (указ від 24.09.2015 р. № 555/2015, втратила чинність на підставі указу № 121/2021 від 25.03.2021 р.).

2016 р. Цей рік у формуванні законодавства про е-урядування розпочався із уведення в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27.01.2016 р. «Про Стратегію кібербезпеки України» (Указ Президента України від 15.03.2016 р. № 96/2016, Стратегія втратила чинність на підставі указу № 447/2021 від 26.08.2021 р.), в якому наголошувалося, що розвиток та безпека кіберпростору, запровадження е-урядування, гарантування безпеки й сталого функціонування е-комунікацій та державних електронних інформаційних ресурсів (далі – ДЕІР) мають бути складовими державної політики у сфері розвитку інформаційного простору та становлення ІС в Україні.

Подальший розвиток у правовому регулюванні блок інформаційно-комунікаційних відносин отримав із затвердженням КМУ Положення про систему е-взаємодії ДЕІР «Трембіта» [20], яке визначало загальні засади забезпечення її функціонування.

На відомчому рівні відмітимо накази Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС), якими затверджені Положення про: – контроль за станом технічного захисту інформації в органах і підрозділах Національної поліції України [21]; – єдину цифрову відомчу електронну комунікаційну мережу МВС [22].

Надзвичайно активним цього року був український парламент, який провів низку слухань, спрямованих на реформу окремих складових галузей е-урядування:

- 1) інформаційно-комунікаційні технології та розвиток інформаційного простору України [23];
- 2) охорона здоров'я в Україні [24];
- 3) туристична індустрія як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України [25].

Не менш важливими у формуванні законодавства про е-урядування в умовах руху до сталого розвитку стали урядові акти, концептуального та стратегічного рівня, яким були схвалені:

- Стратегія модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2020 р. [26];
- Концепція реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні [27];
- Концепція розвитку системи громадського здоров'я [28];
- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. [29];
- Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 р. (розпорядження КМУ від 07.12.2016 р. № 932-р, втратило чинність на підставі розпорядження КМУ № 483-р від 30.05.2024 р.);
- Стратегія реформування державного управління (далі – СРДУ) України на період до 2021 р. [30].

Останній акт стратегічного характеру, на нашу думку, слід визнати ключовим у розвитку законодавства про е-урядування в 2016 р. При цьому, необхідно відзначити, що в межах поданого огляду йдеться саме

про першу редакцію СРДУ 2016 р., адже у 2018 р. буде прийнята її друга редакція, а у 2021 р. – СРДУ на 2022-2025 рр.

Подібна оцінка СРДУ-2016 ґрунтується на її важливих положеннях, в яких, по-перше, визначені засади її розробки - європейські стандарти належного адміністрування в питаннях трансформації системи органів державного управління.

По-друге, відповідно до ст. 3 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) належне врядування визначається як один з принципів, що є головними для посилення відносин між сторонами. До напрямів реформування державного управління було віднесено й надання адміністративних послуг (стандарти надання та гарантії щодо адміністративних процедур, якості адміністративних послуг, е-урядування).

По-третє, результатом проведення реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури державного управління із застосуванням новітніх ІКТ – е-урядування.

По-четверте, за напрямом реформування «Стратегічне планування, формування і координація політики» одними з основних завдань є запровадження е-системи управління документами, інтеграція до міжвідомчої системи е-документообігу.

По-п'яте, за напрямом реформування «Надання адміністративних послуг» (е-урядування) надано визначення поняття «е-урядування», під яким слід розуміти використання ІКТ для покращення ефективності системи державного управління, її прозорості та зручності, зокрема операційного компонента, що забезпечує діяльність державних органів.

По-шосте, встановлено критерій оцінки успішності виконання завдань з впровадження е-урядування, який визначається кількістю: 1) центральних органів виконавчої влади, які приєднані до системи е-взаємодії; 2) запитів, що обробляються в е-вигляді через таку систему.

По-сьоме, пріоритетом надання адміністративних послуг встановлено їх надання в е-вигляді.

Стосовно окремих складових е-урядування, то вони також активно розвивалися у 2016 р., а саме:

- судово-інформаційні відносини – застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації [31];
- суспільно-інформаційні відносини – Порядок створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб [32];
- виконавчі інформаційно-комунікаційні відносини – Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження [33];
- державно-інформаційні відносини Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування [34];
- інформаційно-телекомунікаційні відносини – Порядок надання операторами, провайдерми телекомунікацій звітності та інформації [35].

Якщо подивитися на європейське законодавство про е-урядування, то в першу чергу слід відмітити, що саме на цей часовий відрізок припав перехід від другого Європейського плану дій розвитку е-урядування на 2011-2015 рр. до третього, розрахованого на 2016-2020 рр. Окрім цього, 2015-2016 рр. відзначилися запуском Єдиного цифрового ринку (далі – ЄЦР) та прийняттям відповідної Стратегії, дані про які наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Розвиток е-урядування в ЄС 2015-2016 рр. [36, додаток 1]

Фінансування	Законодавство	Політичні ініціативи
Програма згідно із Рішенням з інтероперабельності для європейських державних адміністрацій (<i>Interoperability Solutions for European Public Administrations, ISA</i>) ISA2 Programme (2016-2020) [37]	Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/1148 від 06.07.2016 р. про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем (далі – MIC) на території Союзу (<i>National Information Security, NIS</i>), Directive № 2016/1148/EU [38]	– Запуск Єдиного цифрового ринку (<i>ЄЦР, Launch of the Digital Single Market, DSM</i>) [39]; – Стратегія ЄЦР (<i>DSM Strategy</i>) [39]; – Прийняття Плану дій з розвитку е-урядування на 2016-2020 рр. (<i>Adoption of the e-Government Action Plan 2016-2020</i>) [40]

Зазначимо, що ще у другому плані дій розвитку е-урядування в ЄС [41] одним із пріоритетів було визначено створення передумов для розвитку е-урядування. Розгортання послуг останнього в Європі вимагає виконання певної кількості умов, серед яких:

– інтероперабельність – здатність систем і машин обмінюватися, обробляти і правильно інтерпретувати інформацію; Комісія має намір впровадити рамки інтероперабельності програми «Інтероперабельність для європейських державних адміністрацій» (*Interoperability Solutions for European Public Administrations, ISA*);

– ідентифікація та автентифікація – вихід за рамки простих паролів і розробка більш складного підходу до ідентифікації та автентифікації, зокрема в рамках проєкту «Безпечна ідентифікація на всіх лініях кордону» (*Secure idenTity acrOss boRders linKed, STORK*) [42]; Комісія має намір запропонувати перегляд Директиви про е-підпис з метою посилення безпеки;

– інновації: дуже важливо, щоб е-уряд першого покоління адаптувався до змін в ІС з метою підвищення його ефективності; він повинен, зокрема, здійснити перехід з IPv4 на IPv6 (*Internet Protocol version*) і запустити пілотні проєкти для надання більш інноваційних послуг.

Згадана вище програма ISA впроваджувалася Європейською Комісією задля сприяння створенню ЄС, вільного від е-бар'єрів на національних кордонах. Крім того, програма ISA сприяє транскордонній та міжгалузевій е-взаємодії між європейськими державними адміністраціями. Нова версія ISA2 працювала з 01.01.2016 р. до 31.12.2020 р. Програма була прийнята в листопаді 2015 р. Європейським Парламентом та Радою ЄС, а 03.03.2016 р. її представили на конференції «Від ISA до ISA2». На той час програма ISA2 підтримувала розробку цифрових рішень, які давали змогу державним адміністраціям, бізнесу та громадянам у ЄС отримувати вигоду від інтероперабельних транскордонних та міжгалузевих державних послуг [37].

В Директиві 2016/1148 від 06.07.2016 р., з огляду на відмінності в структурах національного урядування та для охорони вже існуючого секторального впорядкування або наглядових та регуляторних органів ЄС, а також щоб уникнути дублювання, держави-члени повинні мати змогу призначити більш ніж один національний компетентний орган, відповідальний за виконання завдань, пов'язаних із безпекою МІС операторів основних послуг та надавачів цифрових послуг відповідно до цієї Директиви [38]. Національна стратегія щодо безпеки МІС має стосуватися рамок урядування для досягнення цілей та пріоритетів національної стратегії щодо безпеки МІС, у тому числі ролей та зобов'язань урядових органів та інших відповідальних осіб [38, п. b ст. 7].

06.05.2015 р. Європейська комісія розробила Стратегію ЄЦР (*The Digital Single Market Strategy for Europe, DSM Strategy*), покликану усунути віртуальні кордони, посилити цифровий зв'язок і полегшити споживачам доступ до транскордонного онлайн-контенту по всьому ЄС. Саме Стратегія ЄЦР для Європи оголосила про запуск нового Плану дій з е-урядування на 2016-2020 рр., який мав на меті усунути існуючі цифрові бар'єри на шляху до ЄЦР та запобігти подальшій фрагментації, що виникає в контексті модернізації державних адміністрацій. В ній були встановлені стратегічні цілі «модернізації державного управління, досягнення транскордонної інтероперабельності та полегшення взаємодії з громадянами», спрямовані на прискорення цифрової трансформації державних адміністрацій в державах-членах та Комісії. З огляду на ці політичні пріоритети, План дій визначав конкретні заходи для прискорення імплементації чинного законодавства та пов'язаного з цим впровадження державних послуг в режимі онлайн [39].

Зокрема, відзначалося, що е-урядування підтримує адміністративні процеси, покращує якість послуг та підвищує внутрішню ефективність державного сектору. Цифрові державні послуги зменшують адміністративне навантаження на бізнес і громадян, роблячи їхню взаємодію з державними органами швидшою та ефективнішою, зручнішою та прозорішою, а також менш затратною. Крім того, використання цифрових технологій як невід'ємної частини стратегій модернізації урядів може відкрити додаткові економічні та соціальні вигоди для суспільства в цілому. Цифрова трансформація державного управління є ключовим елементом успіху ЄЦР.

На особливу увагу, в контексті національного євроінтеграційного курсу, заслуговує план Комісії зробити Європейський портал е-правосуддя єдиним вікном для отримання інформації про європейське правосуддя та доступ до судових процедур у державах-членах ЄС. У 2016 р. це передбачало запуск інструментів для прямого зв'язку між громадянами та судами в інших державах-членах (e-CODEX), а також запровадження пошукової системи Європейського ідентифікатора судової практики (*European Case Law Identifier, ECLI*). Подальший розвиток відбуватиметься від-

повідно до Багаторічного європейського плану дій з розвитку е-правосуддя (*Multiannual European e-Justice Action Plan*) на 2014-2018 рр. [43].

У Звіті про хід виконання Плану дій з е-урядування i2010 в ЄС27+ відзначається необхідність «здійснити перехід від етапу е-урядування 1.0 (*e-Government 1.0, E-Gov 1.0*) орієнтованого на уряд, до етапу е-урядування 2.0 другого покоління (*E-Gov 2.0*), орієнтованого на користувача, перш ніж можна буде побачити подальше значне впровадження та вплив» [39].

Розгалуження розвитку е-урядування України на 2 моделі розвитку е-Gov 1.0 та е-Gov 2.0 почалось в 2015 р., коли до розробки програмного забезпечення були залучені волонтери та іноземні фахівці. Модель е-Gov 1.0, як базова модель розвитку е-урядування в світі, основана на наданні доступу до одержання е-послуг громадянам через вебресурси ОДВ та органів місцевого самоврядування завдяки розробці відповідних методів та шляхів надання таких послуг на власних або об'єднаних вебресурсах. Натомість е-Gov 2.0 належить до державної політики, що спрямована на використання спільних технологій для створення е-платформи з відкритим вихідним кодом, в якій уряд, громадяни та інноваційні компанії можуть поліпшити прозорість та ефективність за принципом «віддати уряд в руках громадян» на основі принципів Web 2.0.

Висновки. Розглянуті особливості формування законодавства про е-урядування в умовах руху до сталого розвитку (2015-2016 рр.) дозволили сформулювати наступні підсумки.

1. Аргументовано, що початок обраного для дослідження підетапу слід пов'язати із прийняттям Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», в Дорожній карті якої одним з першочергових пріоритетів визнано Програму е-урядування, що має бути здатним виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики. Стратегія супроводжувалася урядовим Планом заходів з її виконання, в якому були визначені такі завдання: – забезпечення надання послуг для громадян та бізнесу в е-вигляді; – запровадження е-урядування; – розроблення та затвердження державної концепції е-урядування України.

2. Встановлено, що у 2015 р. були прийняті законодавчі акти, в яких закладалися та розвивалися окремі сфери відносин е-урядування: – забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель; – створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель; – запобігання проявам корупції у цій сфері; – розвиток добросовісної конкуренції; – розкриття понять «авторизований е-майданчик», «е-система закупівель», «е-каталог»; – визначення принципів, правових та організаційних засад забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби.

3. Наголошено, що 2016 р. у формуванні законодавства про е-урядування розпочався із прийняття Стратегії кібербезпеки України, де визнавалося, що запровадження е-урядування, гарантування безпеки й сталого функціонування е-комунікацій та державних електронних інформаційних ресурсів мають бути складовими державної політики у сфері розвитку інформаційного простору та становлення інформаційного суспільства в Україні. Подальший розвиток блок інформаційно-комунікаційних відносин отримав у положеннях про: – систему е-взаємодії «Трембіта»; – контроль за станом технічного захисту інформації в органах і підрозділах Національної поліції України; – єдину цифрову відомчу комунікаційну е-мережу Міністерства внутрішніх справ України.

4. Сформовано блоки та напрями правового регулювання відносин е-урядування на рівні парламенту та уряду країни у 2016 р.: 1) парламентські слухання, спрямовані на реформу окремих складових галузей е-урядування: – інформаційно-комунікаційні технології та розвиток інформаційного простору України; – охорона здоров'я в Україні; – туристична індустрія; 2) урядові акти концептуального та стратегічного рівня: – Стратегія модернізації та розвитку Пенсійного фонду України; – Концепція реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні; – Концепція розвитку системи громадського здоров'я; – Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти; – Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату; – Стратегія реформування державного управління України.

5. Обґрунтовано, що Стратегія реформування державного управління 2016 р. є ключовим нормативно-правовим актом у розвитку законодавства про е-урядування в цьому році, оскільки саме в ній визначені: засади її розробки – європейські стандарти належного адміністрування; головний принцип для посилення відносин між Україною та ЄС – належне врядування, надання адміністративних послуг з пріоритетом на е-вигляд; результат проведення реформи – створення ефективною, прозорою, відкритою та гнучкою структури державного управління – е-урядування; за-

провадження е-системи управління документами, інтеграція до міжвідомчої системи е-документообігу; критерії оцінки успішності виконання завдань з впровадження е-урядування.

6. Виокремлено окремі складові е-урядування, які активно розвивалися у 2015 р. та 2016 р. відповідно: 1) податкові відносини; – інформатизаційні відносини; – господарські відносини; – фінансові відносини; 2) судово-інформаційні відносини; – суспільно-інформаційні відносини; – виконавчі інформаційно-комунікаційні відносини; – державно-інформаційні відносини; – інформаційно-телекомунікаційні відносини.

7. Наведено основні напрями розвитку європейського законодавства про е-урядування в період переходу від другого Європейського плану дій розвитку е-урядування на 2011-2015 рр. до третього. Серед актів законодавства та політичних ініціатив виділено: – Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/1148 від 06.07.2016 р. про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу; – Запуск і Стратегія Єдиного цифрового ринку; – План дій з розвитку е-урядування на 2016-2020 рр.

8. Виявлено, що здійснення переходу від етапу е-урядування першого покоління, орієнтованого на уряд, до етапу е-урядування другого покоління, орієнтованого на користувача, розпочалось в Україні у 2015 р., коли розробка відповідного програмного забезпечення була підтримана кадрами з необхідним рівнем знань та умінь. Головні відмінності моделей е-Gov 1.0 та е-Gov 2.0 полягають у рівні взаємодії ланки «суспільство» – «громадяни» – «державні органи» – «бізнес»: а) роль у виробленні державної політики; б) роль у розробці методів та шляхів надання послуг; в) роль у споживанні державних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Клименко І.В., Линьов К.О. Технології електронного урядування: навч. посіб. К.: Вид-во ДУС, 2015. 225 с.
2. Кастельс М. Публічне адміністрування: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 132 с.
3. Андрєєва О.М. Електронне урядування: теорія та практика: навч. посіб. К.: Авега, 2015. 228 с.
4. Квітка С.А., Соколовська О.О. Електронне урядування як інноваційний механізм взаємодії влади, бізнесу та громадянського суспільства: зарубіжний досвід та передумови розвитку в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 9. С. 26–34.
5. Колосок А.М. Електронне урядування – шлях до формування соціально відповідальної держави. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 417–421.
6. Грабовець І.В., Тарасова О.А. Електронне урядування як засіб розвитку демократії. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2016. Вип. 69-70. С. 110–117.
7. Щеглюк С.Д. Електронне урядування як інструмент модернізації державного управління міським розвитком. *Регіональна економіка*. № 2. 2015. С. 44–54.
8. Кірін Р.С., Шеховцов В.В. Право е-урядування: інформаційний та інформатизаційний етапи формування системи джерел. *The scientific heritage*. 2023. № 121, pp. 14–24. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8371806>.
9. Кірін Р. Правове регулювання відносин е-урядування на етапі інтернетизації діяльності органів влади (2002-2003 рр.). *Юридичний вісник*. 2024. № 3. С. 148–157. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2024.17>.
10. Кірін Р.С. Етап інтернетизації діяльності органів влади: особливості правового регулювання відносин е-урядування в 2004–2005 рр. *Juris Europensis Scientia*. 2024, 3. С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v3.2024.2>.
11. Кірін Р.С. Інформаційно-телекомунікаційний підетап (2006–2008 рр.) правового регулювання відносин е-урядування. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 4 (57), 2024. С. 20–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v4.2024.4>.
12. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4, ст. 67.
13. Про затвердження плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку “Україна-2020” у 2015 році: розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 213-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80#Text>.

14. Про ратифікацію Протоколу про реєстри викидів та перенесення забруднювачів Закон України від 03.02.2016 р. № 980-VIII. *Офіційний вісник України*. 2016. № 18, ст. 705.
15. Про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2015 р. № 662-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/662-2015-%D1%80#Text>.
16. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.
17. Про затвердження Порядку обробки персональних даних у базі персональних даних – Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків: наказ Міністерства фінансів України від 24.02.2015 р. № 210. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0278-15#Text>.
18. Про надання пропозицій до завдань Національної програми інформатизації на 2016-2018 роки та пропозицій до завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2016 рік: рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації від 31.03.2015 р. № 180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr180864-15#Text>.
19. Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року: постанова Національного банку України від 18.06.2015 р. № 391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15#Text>.
20. Деякі питання електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17.01.2023 р. № 38). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF#Text>.
21. Про затвердження Положення про контроль за станом технічного захисту інформації в органах і підрозділах Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29.02.2016 р. № 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0431-16#Text>.
22. Про затвердження Положення про єдину цифрову відомчу електронну комунікаційну мережу МВС: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.07.2016 р. № 596 (у редакції наказу від 28.10.2019 р. № 900). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1055-16#Text>.
23. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України»: Постанова Верховної Ради України від 31.03.2016 р. № 1073-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 17, ст. 191.
24. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про реформу охорони здоров'я в Україні»: Постанова Верховної Ради України від 21.04.2016 р. № 1338-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 21, ст. 450.
25. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України»: Постанова Верховної Ради України від 13.07.2016 р. № 1460-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 33, ст. 580.
26. Про схвалення Стратегії модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2016 р. № 672-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 75, ст. 2523.
27. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.06.2016 р. № 402-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 44, ст. 1625.
28. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1002-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 1, ст. 21.
29. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>.
30. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 р. № 1102-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#Text>.

31. Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29.09.2016 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010760-16#Text>.
32. Про затвердження Порядку створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб: постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 р. № 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/646-2016-%D0%BF#Text>.
33. Про затвердження Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження: наказ Міністерства юстиції України від 05.08.2016 р. № 2432/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16#Text>.
34. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. № 158 (у редакції наказу Національного агентства України з питань державної служби від 28.04.2021 р. № 72-21). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>.
35. Про затвердження Порядку надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації і визнання такими, що втратили чинність, рішень НКРЗ від 04.11.2008 № 1189 та від 25.12.2008 № 1283: рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації від 05.04.2016 р. № 180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0739-16#Text>.
36. e-Government actions targeting businesses Commission's actions implemented, but availability of e-services still varies across the EU. *European Court of Auditors. Special report*. № 24. 2022. URL: https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/e-government-24-2022/en/#_Ref106607555.
37. ISA2 – Interoperability solutions for public administrations, businesses and citizens. URL: https://ec.europa.eu/isa2/isa2_en.
38. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/1148 від 06.07.2016 р. про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу. *Офіційний вісник Європейського Союзу* від 19.07.2016 р., L 194, стор. 1.
39. i2010 eGovernment Action Plan Progress. *Study Summary Report*. URL: https://interoperable-europe.ec.europa.eu/sites/default/files/document/2014-12/2009%20Progress%20Study%20on%20the%20i2010%20eGovernment%20Action%20Plan%20-%20Summary%20Report_0.pdf.
40. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *The EU eGovernment Action Plan 2016-2020. Accelerating the digital transformation of government*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52016DC0179>.
41. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 15 December 2010 – The European eGovernment Action Plan 2011-2015 – *Harnessing ICT to promote smart, sustainable and innovative Government*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum:si0021>.
42. Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) 2015/1502 від 08.09.2015 р. про встановлення мінімальних технічних специфікацій та процедур для рівнів надійності засобів електронної ідентифікації відповідно до статті 8(3) Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку. *Офіційний вісник Європейського Союзу* від 09.09.2015 р., L 235, стор. 7.
43. EU eGovernment Action Plan 2016-2020. URL: https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/docs/publications/eu-egovernment-action-plan-2016-2020_en.pdf.